GJYKATA EVROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I TRETË

VENDIM

Kërkesat nr. 41411/11 dhe 58014/16,

RENALDO BREGU KUNDËR SHQIPËRISË
DHE NATASHA NOKSHIQI KUNDËR SHQIPËRISË

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i Tretë), e mbledhur më 28 shtator 2021, si Komision i përbërë nga:

María Elósegui, *kryetare,*
Frédéric Krenc
Darian Pavli, *gjyqtarë,*
dhe Olga Chernishova, *zëvendësregjistrare e Seksionit,*

Pasi morën në konsideratë kërkesat e mësipërme të paraqitura më 30 qershor 2011 dhe 30 shtator 2016, respektivisht,

Duke marrë në konsideratë parashtrimet e paraqitura nga Qeveria e paditur, dhe parashtrimet paraqitur si përgjigje ndaj të parave nga kërkuesit,

Pasi diskutoi, vendos si më poshtë:

FAKTET

1. Kërkuesi në çështjen e parë (kërkesa nr. 41411/11), z. Renaldo Bregu, është një shtetas shqiptar, lindur në vitin 1979, i cili jeton në Tiranë ("kërkuesi i parë"). Kërkuesi në çështjen e dytë (kërkesa nr. 58014/16), znj. Natasha Nokshiqi, është një shtetase shqiptare, e cila ka lindur në vitin 1972 dhe jeton në Tiranë ("kërkesa e dytë"). Kërkuesit u përfaqësuan përpara Gjykatës nga z. T. Aleksandridis dhe z. D. Matlija, avokatë, të cilët e ushtrojnë profesionin në Tiranë.

2. Qeveria shqiptare ("Qeveria") u përfaqësua nga agjentët e saj të asaj periudhe, znj. A. Hicka, z. A. Metani, znj. E. Muçaj dhe më pas nga znj. B. Lilo, nga Zyra e Avokatit të Shtetit.

A. Rrethanat e çështjes

Faktet e çështjeve, sipas parashtrimeve të palëve, mund të përmblidhen si më poshtë:

1. Kërkesa nr. 41411/11: Bregu kundër Shqipërisë

3. Në periudhën kur u paraqitën ankesat, kërkuesi i parë merrte një shumë mujore prej 6,340 ALL si i papunë (lekë shqiptarë – rreth 55 euro, EUR). Pas pagesës së shumës së fundit si i papunë, në një periudhë të caktuar midis muajit dhjetor 2010 dhe janar 2011, kërkuesi i parë dëshironte ta kundërshtonte shumën e ulët përpara gjykatave vendase, dhe të ankohej për faktin se shuma kishte ndaluar së paguari pas një viti.

4. Megjithatë, për shkak të taksës së padisë, e cila ishte 12,000 ALL (rreth 98 EUR), dhe duhej të paguhej në periudhën e dorëzimit të padisë, kërkuesi nuk paraqiti asnjë padi për këtë gjë.

2. Kërkesa nr. 58014/16: Nokshiqi kundër Shqipërisë

5. Më 30 nëntor 2014, kërkuesja e dytë u shoqërua në një stacion policie në Tiranë, me pretendimin se kishte bërë një lidhje të paligjshme elektrike. Ajo mori vajzën e saj, minorene në moshë, në stacionin e policisë , pavarësisht udhëzimeve të oficerëve të policisë së ajo nuk duhej ta merrte vajzën me vete. Më 1 tetor 2015, prokuroria e Tiranës vendosi t'i ndërpriste procedimet penale kundër kërkueses.

6. Në një datë të papërcaktuar, kërkuesja paraqiti një kërkesë për dëmshpërblim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë ("Gjykata e Shkallës së Parë"), ku kërkonte kompensim

për dëm psikologjik të shkaktuar ndaj vajzës së saj nga policia. Pas një kërkese për ndihmë juridike falas, më 8 shkurt 2016, Komisioni Shtetëror për Ndihmë Juridike ("KSHNJ") e pranoi kërkesën, në mënyrë që kërkuesja të mund të përfitonte nga ndihma juridike në formën e përfaqësimit ligjor përpara gjykatave vendase. Kostot e përfaqësimit ligjor do të mbuloheshin nga KSHNJ-ja.

7. Gjatë seancës paraprake, më 17 shkurt 2016, Gjykata e Shkallës së Parë konstatoi të meta në kërkesën për dëmshpërblim, pasi kërkuesja nuk kishte paguar taksën e padisë, dhe e ktheu kërkesën, në mënyrë që kërkuesja të mund të korrigjonte të metat. Pas pagesës, Gjykata e Shkallës së Parë rifilloi procedimet.

8. Më 17 mars 2016, Gjykata e Shkallës së Parë caktoi dy ekspertë, kostot e të cilëve do të duhej të mbuloheshin nga kërkuesja, për të vlerësuar shëndetin fizik dhe psikologjik të vajzës së kërkueses.

9. Më 31 mars 2016, kërkuesja kërkoi që të tërhiqte kërkesën për dëmshpërblim për shkak të pamundësisë së saj për të paguar tarifën e ekspertëve. Në të njëjtën datë, Gjykata e Shkallës së Parë e pranoi kërkesën dhe vendosi pushimin e çështjes. Vendimi parashikonte se një apelim i posaçëm mund të paraqitej kundër tij (shih edhe paragrafin 13 më poshtë). Konstatohet se, ndaj këtij vendimi nuk u paraqit asnjë apelim.

B. Ligji dhe praktika përkatëse e brendshme

1. Kodi i Procedurës Civile (KPC)

10. Neni 102 parashikon se tarifat gjyqësore përbëhen nga taksa mbi aktet, si edhe kosto e shpenzime të tjera ligjore. Sipas nenit 104, i cili u shfuqizua në vitin 2017, taksa mbi aktet u përcaktua në mbështetje të vlerës së padisë, e përcaktuar nga paditësja, dhe do të paguhej në kohën kur do të paraqitej padia (shih edhe nenin 156). Në rastin e mospagesës, gjyqtari i vetëm e kthen padinë te paditësja pa ndërmarrë hapa të tjerë, sipas nenit 154/a, duke përcaktuar se të metat duhet të korrigjohen brenda afatit të parashikuar. Vendimi mund të apelohet me anë të një apeli të posaçëm.

11. Neni 105/b, hyrë në fuqi në vitin 2001, parashikon se individët të cilët përjashtohen nga pagesa e taksës së akteve, do të përjashtohen nga pagesa e kostove dhe e shpenzimeve të tjera. Sipas nenit 158/a, gjykata, në një seancë paraprake, mund të vendosë ta përjashtojë një paditës nga pagesa e taksës së akteve për rastet e parashikuara nga ligji.

12. Neni 105 parashikon se tarifat për ekspertët duhet të paguhen paraprakisht nga pala e cila kërkon raportimin e një eksperti. Megjithatë, gjykata mund të urdhërojë palën tjetër të paguajë tarifat e ekspertit, ose ato mund të paguhen midis palëve në procedime, nëse rrethanat e çështjes dhe situata financiare e palëve e kërkojnë një gjë të tillë.

13. Neni 158/a parashikon se një apelim i posaçëm mund të paraqitet ndaj vendimit për pushimin e çështjes. Sipas nenit 443, apelimi i posaçëm do të duhej të paraqitej brenda pesë ditëve nga vendimi për pushimin e çështjes.

2. Ligji për Ndihmën Juridike 2008, i ndryshuar (ligji nr. 10039, i datës 22 dhjetor 2008, i ndryshuar nga ligjet nr. 143/2013 dhe 77/2014)

14. Ligji për Ndihmën Juridike 2008 ishte në fuqi deri më 1 qershor 2018, kur u shfuqizua nga Ligji për Ndihmën Juridike (ligji nr. 111, i datës 14 dhjetor 2017). Neni 11 parashikon dy lloje të ndihmës juridike: ndihma juridike parësore (informacion për legjislacionin dhe sistemin ligjor, të drejtat dhe detyrimet e individëve, dhe ndihma në përgatitjen e dokumenteve ligjorë), dhe ndihma juridike dytësore (këshilla ligjore dhe përfaqësim në procedimet penale, civile dhe administrative). Sipas nenit 12, i ndryshuar në vitin 2013, ndihma juridike falas mund të ofrohej edhe në formën e përjashtimit nga pagesa e tarifave gjyqësore dhe e kostove e shpenzimeve të tjera, si për shembull tarifa e ekspertit.

15. Ligji për Ndihmën Juridike 2008, parashikon krijimin e KSHNJ-së, i cili është përgjegjës për, midis të tjerash, shqyrtimin e kërkesave për ndihmë juridike (neni 6 dhe 10). Sipas nenit 16(4) dhe

(6), ndryshuar në vitin 2014, një formular i posaçëm aplikimi do të duhej të përgatitej për ndihmën juridike në formën e përjashtimit nga pagesa për tarifën gjyqësore dhe kostot e shpenzimet e tjera. Neni 21/1, shtuar në vitin 2013, parashikon se KSHNJ-a duhet t'i shqyrtojë kërkesat për ndihmë juridike në formën e përjashtimit nga taksa mbi aktet dhe kostot e shpenzimeve të tjera brenda dhjetë ditëve nga marrja e ndihmës. Nëse KSHNJ-a nuk merr një vendim ose e rrëzon kërkesën, gjykata, në një seancë paraprake, mund të vendosë për përjashtimin e të padituri nga taksa mbi aktet dhe kostot e shpenzimet e tjera, në rast se plotësohen kushtet sipas seksionit 13(1)(c). Nëse KSHNJ-a gjykon se paditësi nuk ka mundësi të paguajë taksën mbi aktet për shkak të situatës së tij financiare, KSHNJ-a mund të urdhërojë që të shtyhet afati për pagesën, ose që pagesa të bëhet me këste, edhe nëse nuk përmbushen kushtet e parashikuara në nenin 13(1)(c).

16. Neni 13(1)(c), i ndryshuar me nenin 2014, parashikon se një person mund të përfitojë nga ndihma juridike falas, nëse ai ose ajo nuk ka mjetet e duhura për të paguar taksat mbi aktet dhe kostot e shpenzimet e tjera, dhe është përfitues i asistencës sociale, ose i përmbush kërkesat për ta përfituar një ndihmë të tillë, ose nëse ka qenë viktimë e dhunës në familje ose e trafikimit të qenieve njerëzore.

3. Praktika gjyqësore e brendshme

17. Më 27 shkurt 2013, përpara miratimit të ndryshimeve të vitit 2013 dhe 2014, në Ligjin për Ndihmën Juridike, Gjykata Kushtetuese vendosi me shumicë se respektimi i parashikimit në ligjin vendas për shlyerjen e taksës mbi aktet në momentin e paraqitjes së kërkesës, edhe nga njerëzit pa mjete financiare, nuk përbën një shkelje të të drejtave të njeriut për akses në një gjykatë. Më tej në vendim përcaktohet se paditësit/es që paraqet një padi i kërkohet të paguajë taksën mbi aktet paraprakisht si përqindje e vlerës së padisë. Një gjyqtar i zakonshëm, në mbështetje të rrethanave të çështjes dhe situatës financiare të paditësit/es, mund të vendos, sipas çështjes përkatëse, ta përjashtojë atë nga taksa mbi aktet për të garantuar të drejtën e aksesit në gjykatë, në një rast të tillë, taksa mbi aktet paguhet nga buxheti i Shtetit. Në vijim, Gjykata Kushtetuese gjykon se KSHNJ-ja do të duhet të ofrojë ndihmë juridike për disa kategori të caktuara individësh, sipas Ligjit për Ndihmë Juridike.

18. Opinioni kundërshtues përcakton se ka pasur një shkelje të të drejtës së individit për akses në gjykatë, për sa i përket kërkesës për të paguar taksën mbi aktet, sepse legjislacioni i brendshëm nuk parashikon përjashtimin nga pagesa e taksës mbi aktet gjyqësore për personat pa mjete financiare. Ajo gjykon se kërkesa për të paguar taksën mbi aktet është *sine qua non* për vijimin e procedimeve. Gjithashtu, ajo përcakton se interpretimi i shumicës, në lidhje me dispozitat e KPC-së dhe Ligjit për Ndihmën Juridike lë hapësirë për arbitraritet, në mungesë të një kuadri të qartë ligjor për kriteret e përjashtimit.

ANKESAT

19. Kërkuesit u ankuan në mbështetje të nenit 6§1 të Konventës, duke pretenduar se e drejta e tyre për akses në gjykatë ishte kufizuar në mënyrë të pajustifikueshme për shkak të pamundësisë së tyre për të paguar tarifat gjyqësore.

LIGJI

A. Bashkimi i kërkesave

20. Në mbështetje të Rregullit 42§1 të Rregullores së Gjykatës, Gjykata vendos të bashkojë kërkesat, duke marrë në konsideratë kuadrin e tyre të ngjashëm faktik dhe ligjor.

B. Ankesat e kërkuesve

21. Në ankesën e tyre për shkelje të së drejtës së tyre për akses në gjykatë, kërkuesit u mbështetën në nenin 6§1 të Konventës, në pjesët përkatëse të cilat parashikojnë si më poshtë:

"Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile ..., çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, ... nga një gjykatë ...".

1. Parashtrimet e palëve

a) Në lidhje me kërkesën nr. 41411/11

22. Qeveria ngriti tre kundërshti në lidhje me pranueshmërinë e ankesës së kërkuesit të parë. Fillimisht, Qeveria parashtroi se kërkesa ishte paraqitur jashtë afatit. Së dyti, ata u shprehën se kërkuesi i parë nuk kishte statusin e viktimës, duke qenë se nuk ishte e qartë se si ishte prekur personalisht nga parashikimet ligjore që po kërkonte të kundërshtonte. Së treti, Qeveria shtonte se kërkuesi i parë nuk kishte iniciuar kurrë procedime përpara gjykatave vendase për të kundërshtuar shumën për papunësinë, dhe as nuk kishte kërkuar përjashtimin nga taksa mbi aktet për shkak të pamundësisë së tij financiare për ta paguar.

23. Kërkuesi i parë u përgjigj se ai e kishte paraqitur kërkesën brenda afatit gjashtëmujor, i cili kishte nisur të përllogaritej ose më 10 janar 2011, kur i ishte paguar kësti i fundit i shumës për statusin e të papunit, ose në datën kur u parashkrua e drejta e tij për të paraqitur një padi përpara gjykatave vendase. Për më tepër, ai parashtroi se ishte ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë nga zbatimi i ligjit të brendshëm që parashikon dhënien e shumës për papunësinë. Detyrimi statutor për të paguar tarifën mbi aktet e kishte penguar të kundërshtonte ligjin e brendshëm, përpara gjykatave vendase. Së fundmi, përpjekjet e tij për të paraqitur një padi do të kishin qenë të kota, pasi nuk ekzistonte një praktikë gjyqësore, në të cilën të ishte garantuar përjashtimi nga taksa mbi aktet.

b) Në lidhje me kërkesën 58014/16

24. Qeveria parashtroi se kërkuesja e dytë nuk kishte bërë kërkesë për përjashtim nga pagesa e tarifës së ekspertëve. Pavarësisht pretendimit të saj se e kishte bërë diçka të tillë verbalisht, në procesverbalet e të gjitha seancave nuk u gjet asnjë e dhënë e tillë. Gjithashtu, ajo nuk kishte paraqitur asnjë provë për të vërtetuar varfërinë e saj. Mosparaqitja e një kërkesë të tillë nga kërkuesja e dytë e kishte bërë të pamundur për Gjykatën e Shkallës së Parë të vlerësonte situatën e saj dhe ta vlerësonte kërkesën sipas ligjit vendas.

25. Kërkuesja e dytë parashtroi se ajo kishte bërë një kërkesë verbale që të përjashtohej nga tarifa e ekspertëve. Kërkesa e saj për ta tërhequr kërkesën për shpërblim mbështetej në varfërinë e saj, dhe kjo nënkuptonte se ky fakt i ishte bërë i ditur gjykatës. Edhe nëse hamendësohej se një kërkesë e tillë nuk ishte bërë verbalisht nga përfaqësuesi i saj ligjor, duke qenë se ai ishte një avokat i ndihmës juridike, përgjegjësia i mbeste Shtetit. Sipas këndvështrimit të saj, Gjykata e Shkallës së Parë duhej të kishte shqyrtuar situatën e saj financiare me iniciativën e vet, përderisa fakti se kërkuesja përfitonte nga ndihma juridike ishte tregues i varfërisë së saj. Kërkuesja e dytë parashtroi se nuk kushte mjet efikas në praktikën gjyqësore.

2. Vlerësimi i Gjykatës

26. Si fillim, Gjykata vlerëson se për sa i përket kundërshtimeve të ngritura nga Qeveria, dhe përpara se të merret në shqyrtim themeli i ankesave të kërkuesve, do të duhet të përcaktohet nëse kërkuesit kanë respektuar nenin 35 të Konventës, dhe veçanërisht, kërkesën për shterimin e mjeteve të brendshme të parashikuar në nenin 35§1 të Konventës. Për këtë arsye, ajo do ta shqyrtojë këtë çështje si më poshtë, për çdo kërkesë.

a) Parime të përgjithshme

27. Gjykata thekson se sipas praktikës së saj gjyqësore të mirëpërcaktuar, periudha gjashtëmujore fillon që prej vendimit të formës së prerë në procesin e shterimit të mjeteve të brendshme (shih *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar,* nr. 46477/99, GJEDNJ 2002-II).

28. Në lidhje me shterimin e mjeteve të brendshme, Gjykata ka përcaktuar se ata persona të cilët dëshirojnë të mbështeten në juridiksionin mbikëqyrës të Gjykatës, për sa ka të bëjë me ankesat kundër Shtetit, janë të detyruar të përdorin fillimisht mjetet e parashikuara nga sistemi i brendshëm ligjor (shih për shembull *Akdivar dhe të Tjerët kundër Turqisë*, 16 shtator 1996, §65, *Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve* 1996-VI). Atëherë, detyrimi për të shteruar mjetet e brendshme parashikon që një

kërkues të përdorë normalisht përdorimin e mjeteve, të cilat janë të disponueshme dhe të mjaftueshme, sipas ankesave të tij ose të saj në mbështetje të Konventës. Ekzistenca e mjeteve në fjalë duhet të jenë mjaftueshëm të sigurta jo vetëm në teori, por edhe në praktikë, sepse në të kundërt, ato nuk do të kenë aksesueshmërinë dhe efikasitetin e nevojshëm (ibid., parag. 66).

29. Në mënyrë që një mjet të jetë efikas, ai duhet të kompensojë në mënyrë të drejtpërdrejtë shtetin e kundërshtuar dhe duhet të garantojnë perspektiva të arsyeshme suksesi. Megjithatë, ekzistenca e dyshimeve për perspektivën e suksesit të një mjeti të caktuar, i cili nuk është dukshëm i pavlerë, nuk është një arsye e vlefshme për të mosshteruar mjetin e korrigjimit (shih *Pasquini kundër San Marinos*, nr. 50956/16, § 119, 2 maj 2019).

30. Është detyrë e Qeverisë, që pretendon mosshterimin, t'i parashtrojë Gjykatës se mjeti ka qenë efikas, i disponueshëm në teori dhe në praktikë në periudhën në fjalë. Pasi një aspekti i tillë të jetë justifikuar, i mbetet kërkuesit të provojë se mjeti i parashtruar nga Qeveria në fakt është shteruar, ose për disa arsye ka qenë i papërshtatshëm dhe jo efikas për rrethana të caktuara të çështjes, ose se kanë ekzistuar rrethana të caktuara që e çlirojnë atë nga kjo kërkesë (shih *Vućković dhe të Tjerët kundër Serbisë (*kundërshtimi paraprak*)* [DHM], nr. 17153/11 dhe 29 të tjerët, §77, 25 mars 2014).

b) Zbatimi i parimeve të përgjithshme në kërkesat në fjalë

i. Në lidhje me kërkesën nr. 41411/11

31. Gjykata thekson se kërkuesi i parë dëshironte ta kundërshtonte shumën mujore si i papunë. Megjithatë, ai nuk ndërmori asnjë procedim ku të argumentonte se shuma e taksës mbi aktet ishte penguese.

32. Gjithashtu, Gjykata argumenton se neni 105/b i KPC, i hyrë në fuqi në vitin 2001, parashikon mundësinë që paditësi të përjashtohet nga taksa gjyqësore pasi të paraqesë padinë. Kur ky nen lexohet së bashku me nenin 158/a të KPC-së, gjykata e zakonshme mund të vendosë në një seancë paraprake ta përjashtojë paditësin nga taksa mbi aktet pas paraqitjes së padisë (shih paragrafin 11 më sipër). Megjithatë, kërkuesi nuk ia mundësoi vetes një mjet të tillë, pasi ai nuk ndërmori asnjë procedim.

33. Gjykata nuk mund të pranojë argumentin e kërkuesit se, në mungesë të një praktikë të qartë gjyqësore të brendshme, ky mjet ishte jo efikas. Në një sistem ligjor ku të drejtat themelore mbrohen nga Kushtetuta dhe ligji, është detyrë e individit të pakënaqur të testojë shtrirjen e asaj mbrojtjeje dhe të lejojë gjykatat e brendshme t'i venë në zbatim ato të drejta, dhe, aty ku është e mundur, t'i përdorin ato në ushtrimin e fuqisë së tyre për interpretim (shih *A, B dhe C kundër Irlandës* [DHM], nr. 25579/25, § 142, GJEDNJ 2010). Nëse kërkuesi i parë do të kishte dyshime për mundësinë e marrjes së një vendimi gjykate, në lidhje me përjashtimin e tij nga taksa gjyqësore, i mbetej atij të adresonte këto dyshime duke iu drejtuar gjykatave vendase. Gjykata përsërit se ajo nuk mund të zërë vendin e gjykatave vendase, pasi ato janë në pozita më të mira të shqyrtojnë dhe të vlerësojnë rrethanat specifike që kanë të bëjnë me pretendimet e kërkuesit. Është detyra kryesore e autoriteteve vendase, më konkretisht e gjykatave, që të interpretojnë dhe zbatojnë ligjin e brendshëm, duke qenë se, për sa i përket natyrës së gjërave, autoritetet kombëtare janë të kualifikuara për të zgjidhur problematikat që dalin në lidhje me këtë situatë (shih *Radomilja dhe të Tjerët kundër Kroacisë* [DHM], nr. 37685/10 dhe 22768/12, § 149, 20 mars 2018).

34. Në të tilla rrethana, për sa i përket mjetit të parashikuar në nenet 105/b dhe 158/a të KPC-së, i takon kërkuesit të parë të paraqesë një padi në gjykatat vendase dhe të testojë masën e atij mjeti. Në fakt, kërkuesi nuk mori asnjë hap në mënyrë që të kundërshtonte shumën e mbështetjes financiare që i jepej si i papunë, veçanërisht që t'i mundësonte gjykatave vendase të vlerësonin varfërinë e tij *vis-a-vis* kërkesës ligjore për të paguar taksën mbi aktet.

35. Në vijim, kërkesa e kërkuesit të parë duhet të rrëzohet sipas nenit 35§§1 dhe 4, të Konventës për mosshterim të mjeteve të brendshme.

ii. Në lidhje me kërkesën nr. 58014/16

36. Gjykata vëren se kërkuesja e dytë, së cilës i është ofruar ndihmë juridike në formën e përfaqësimit ligjor dhe pagesën e taksës gjyqësore, paraqiti një kërkesë për shpërblim. Në vijim, ajo e tërhoqi kërkesën për shkak të pamundësisë së saj për të paguar tarifën e ekspertëve, pa kërkuar përjashtimin nga pagesa e saj. Kështu, Gjykata do të gjykojë nëse ligji i brendshëm ofronte një mjet në rastin e kërkueses së dytë.

37. Gjykata vëren se, sipas Ligjit për Ndihmën Juridike 2008, KSHNJ-ja kishte fuqinë që t'i shqyrtonte kërkesat për ndihmë juridike në formën e, midis të tjerash, përjashtimit nga pagesa e kostove dhe shpenzimeve, si për shembull tarifa e ekspertit. Megjithatë, në çështjen në fjalë, nuk ka indicie që kërkuesja të ketë ndërmarrë hapa për ta paraqitur një kërkesë të tillë për ndihmë juridike te KSHNJ-ja, i cili e ka pranuar tashmë kërkesën e saj për ndihmë juridike në formën e përfaqësimit ligjor.

38. Në çdo rast, Ligji për Ndihmën Juridike i vitit 2008, parashikon se gjykata, mund të vendosë në një seancë paraprake, në lidhje me përjashtimin e kërkueses nga kostot dhe shpenzimet gjyqësore, si për shembull tarifa e ekspertëve, nëse KSHNJ-ja nuk ka marrë një vendim ose ka rrëzuar kërkesën për ndihmë juridike. Detyrimi i gjykatës së brendshme buron nga neni 105 i Kodit të Procedurës Civile (shih paragrafin 12 më sipër). Në çështjen konkrete, palët nuk dakordësohen për faktin nëse kërkuesja ka bërë një kërkesë verbale për përjashtim nga pagesa e tarifës së ekspertëve përpara Gjykatës së Shkallës së Parë. Pasi shqyrtoi dokumentet në dosjen e çështjes, Gjykata nuk ka gjetur të dhëna që të bëjnë të besosh te pretendimi i kërkueses se ajo e ka bërë një kërkesë të tillë. Duke mos e bërë një kërkesë, kërkuesja nuk i ka dhënë Gjykatës së Shkallës së Parë mundësinë që të vlerësojë situatën e saj financiare, edhe në mbështetje të nenit 105 të KPC-së, i cili parashikon se gjykata e zakonshme, për sa i përket rrethanave të një çështje dhe të situatës financiare të palëve, mund të urdhërojë, midis të tjerash, që pagesa e tarifës së ekspertëve të mbulohet nga pala tjetër në procedime.

39. Në vijim, Gjykata i referohet vendimit të Gjykatës Kushtetuese, i cili u lëshua në vitin 2013, dhe sqaron se gjykatat e zakonshme mund të shqyrtojnë kërkesat për përjashtim nga pagesa e taksës mbi aktet, dhe *mutatis mutandis,* tarifa e ekspertëve. Mungesa e pretenduar e praktikës gjyqësore përkatëse mund të jetë edhe për faktin se problematika është paraqitur rrallë përpara gjykatave vendase për shqyrtim. Gjykata kë nënvizuar ekzistencën e dyshimeve në lidhje me perspektivën e suksesit të një mjeti të posaçëm, i cili dukshëm nuk është i kotë, ose nuk është një arsye e vlefshme për të mos e ndjekur atë (shih paragrafin 29 më sipër). Në çështjen konkrete, nëse kërkuesja ka pasur dyshime për mundësinë se mund të përjashtohej nga pagesa e tarifës së ekspertëve sipas fuqisë së Ligjit për Ndihmën Juridike 2008, dhe nenit 105 të KPC-së, i takonte asaj t'i kalonte ato dyshime duke i paraqitur një kërkesë KSHNJ-së dhe/ose Gjykatës së Shkallës së Parë. Nisur nga fakti se kërkueses i është dhënë ndihmë juridike me anë të përfaqësimit ligjor, Gjykatës nuk i takonte të spekulonte për situatën e saj financiare, dhe aq më tepër pasi ajo kishte paguar taksën gjyqësore. Së pari, i takon Gjykatës së Shkallës së Parë të përcaktonte një çështje të tillë, duke qenë se gjykatat vendase janë, nga vet natyra e gjerave, veçanërisht të kualifikuara për të zgjidhur një çështje që ngrihet përpara tyre.

40. Së fundmi, edhe nëse mendohet se kërkuesja ka bërë një kërkesë verbale për përjashtim nga pagesa e tarifës së ekspertëve, i takonte kërkueses të apelonte kundër vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë që e pushoi çështjen e saj (shih paragrafët 9 dhe 13 më sipër).

41. Si përfundim, Gjykata është e mendimit se kërkuesja e dytë nuk u dha gjykatave vendase mundësinë që të korrigjonin shkeljen e hamendësuar me anë të sistemit ligjor të Shtetit të Paditur. Si pasojë, edhe kërkesa në lidhje me kërkuesen e dytë duhet të rrëzohet sipas nenit 35§§1 dhe 4, të Konventës për mosshfrytëzim të mjeteve të brendshme.

Për këto arsye, Gjykata, në mënyrë anonime,
Vendos t'i bashkojë kërkesat,
I deklaron, kërkesat të papranueshme.
Hartuar në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 21 tetor 2021.

Olga Chernishova **Marta Elósegui**
ZËVENDËSREGJISTRARE KRYETARE